

BİNGÖL KARLIOVA DEPREMİ VE DEPREM EVLERİ RAPORUDUR

14-15 MART 2005

C.H.P. GRUP YÖNETİM KURULUNCA KURULAN, BİNGÖL DEPREM EVLERİNDEKİ YOLSUZLUK İDDİALARINI İNCELEME KOMİSYONUNUN RAPORUDUR

İzmir Milletvekili Yılmaz KAYA başkanlığında, İstanbul Milletvekili Kemal KILIÇDAROĞLU, Van Milletvekili Mehmet KARTAL ve Zonguldak Milletvekili Nadir SARAÇ'dan oluşan komisyon 14 – 15 Mart 2005 tarihlerinde Bingöl'ün Karlıova ilçesinde ve Karlıova'nın Çukurtepe, Kümbet, Dört Yol (Çatak) ve Kızılçubuk köylerinde incelemelerde bulunmuş, depremzedelerle görüşmüştür.

Daha sonra Karlıova'daki kriz merkezi yetkilileri ile Karlıova Kaymakamı, Belediye Başkanı ve Bingöl Valisi ile görüşülmüş, en son olarak da 1 Mayıs 2003 depreminden sonra yaptırılan deprem konutlarında incelemelerde bulunmuştur.

Yapılan incelemeler ve görüşmeler sonucu aşağıdaki hususlar saptanmıştır.

I - Esasen, 1 Mayıs 2003 tarihinde Bingöl'de meydana gelen depremde sonra TOKİ ve Yapı İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan deprem konutlarındaki yolsuzluk iddialarını incelemekle görevli olan komisyon, 12 Mart 2005 tarihinde merkezi Karlıova olan bir depremin yaşanması nedeniyle öncelikle bu bölgede incelemelerde bulunmuş ve daha sonra da deprem konutlarında incelemelerde bulunmuştur. Depremde merkez üssü olan Karlıova'nın Çukurtepe, Kümbet, Dört Yol (Çatak), Kızılçubuk köylerinde yapılan incelemelerde ve bu köylerde yaşayan depremzede vatandaşlarımızla yapılan görüşmelerde, depremin üzerinden 3 gün geçmiş olmasına rağmen;

- 1- Dağıtılan çadır sayısının yeterli olmadığı (örneğin; Kümbet köyünde 70 hane olmasına rağmen 30 çadırın verildiği , Kızılçubuk köyünde de çadırların yetersiz olduğu)
- 2- Dağıtılan çadırların kalitesiz ve arızalı olduğu (örneğin; 90 haneli Dört Yol (Çatak) köyünde bu nedenle soba kuramadıklarını, çadırlarda baca deliği olmadığını, çok ince kumaştan yapılan çadır verildiğini ve soğuk nedeniyle prefabrik ev talepleri dile getirilmiştir.)

- 3- Öncelikle ve acil olarak hayvan barınaklarının gönderilmesi gerekirken bu konuda yeterli ve gerekli çalışmanın yapılmadığı (örneğin; sadece Kızılçubuk köyünde görülen ve tüm köylerde toplam 1 adet bulunan çadır hayvan damlarının maliyetinin 100 milyon TL. olmasına rağmen köylere bu çadırlardan verilmediği ve hayvancılığın önemli geçim kaynağı olduğu bu köylerde hayvan telefinden korkulduğu görülmüştür.)
- 4- Birçok çadırın çamur içinde kurulduğu görülmüştür. Bu nedenle çadır yerlerinin tanzimi açısından vatandaşa yardımcı olunmalıdır.
- 5- Daha önceden yapılan deprem evlerinin son depremle yerle bir olduğu görülmüştür. (örneğin; Kızılçubuk köyünde birçok deprem evi tamamen kullanılmaz hale gelmiştir.)
- 6- İnceleme yapılan köylerin tamamındaki ortak sorun ise şudur; Hasar tespit çalışmasına gelen ekiplerin,

A) İçinde mutfak, WC ve hatta musluk bulunmayan evleri konut olarak kabul etmedikleri ve bu mahiyetteki evlerin sahiplerine deprem konutu verilemeyeceğini beyan etmişlerdir. Oysa Türkiye'deki köylerin bir çoğunda evlerin tuvaletleri dışarıda bulunmakta, mutfak olarak da yine dışarıda odun ateşinde yemek pişirilmektedir. Bu tespit çok yanlış ve haksızlıklara neden olmaktadır.

B) Köylerde önce tek hane olarak inşa edilen ve sonra ailedeki çocukların evlenmesi sonucu önceden kullanılan konuta eklemeler yapılarak birkaç ailenin ayrı olarak kullandıkları konutlar hasar tespit komisyonları tarafından tek hane olarak kabul edilmiş ve bu durumdaki depremzedelere sadece 1 konut verileceği belirtilmiştir. Bu uygulama da birçok depremzede ailenin haksız olarak mağduriyetine neden olacaktır.

NELER YAPILMALIDIR ?

- 1- Kısa vadede depremzedelerin, dışarıdan kurtarılması için gerekli olan kaliteli çadır, soba, battaniye dağıtımının tamamlanması gerekmektedir.
- 2- Depremzedenin hayvanlarının korunması için çok az bir maliyet gerektiren hayvan barınaklarının dağıtımının yapılması gerekmektedir.

- 3- Kalıcı konutların yapımına biran önce başlanması ve gerekirse fay hattı üzerindeki köylerin yerlerinin değiştirilmesi gerekmektedir Ancak bu konutların ihalesinin şeffaf olarak ve kayırmacılığa neden olmadan yapılması ve inşaat aşamasının da sıkı bir şekilde izlenmesi, hem kalite hem maliyet hem de yapım süresi açısından doğru olacaktır.
- 4- Konut olarak kabul edilmeyen veya tek konut kabul edilen evler nedeniyle mağdur olan vatandaşların bu mağduriyetlerinin giderilerek hepsinin konut sahibi olabilmeleri için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- 5- Bölgede hayvancılık yapıldığı için yapılan konutların altına ağıl veya ahır olarak kullanılacak yerlerin yapılması veya ayrı olarak sağlam hayvan barınaklarının da yapılıp verilmesi gerekmektedir.

II – 1 Mayıs 2003 depreminden sonra yapılan konutlardaki incelemelerde de aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

- 1- Öncelikle, 01 Mayıs 2003 depreminin üzerinden 23 ay geçmiş olmasına rağmen depremde ahırları yıkılan, hayvanları telef olan 970 vatandaşa ve işyerleri yıkılan 132 esnafa hiçbir yardımın yapılmadığı tespit edilmiştir.
- 2- Depremden sonra Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Bingöl Merkezinde davetiye yöntemi ile 1536 adet konut yapımını vermiş olup bir konut maliyeti ortalama 38 milyar TL'dir. Oysa aynı alanda aynı konutları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) 30 milyar TL'ye ama açık ihale yöntemiyle ve ilan vermek suretiyle yapmıştır. TOBB burada 480 konut yaptırmıştır. Aynı mahiyetteki konutların maliyet farkı konut başına 8 milyar olup 1536 konutun maliyetinde ise 12 trilyon 288 milyar TL'dir. Ancak daha sonra TOBB söz konusu 480 konutu TOKİ'ye hibe etmiş hibe edilen ve 30 milyar TL'ye mal edilen bu konutları TOKİ alt yapı maliyeti ve KDV bedeli de eklendi bahanesiyle depremzedeye 51 milyar TL'ye vermiştir. Kısaca 30 milyar TL'ye mal edilen konutlardan TOKİ şimdi ilk taksiti Haziran 2006 da olmak üzere 20 yıl vadeyle 51 milyar tahsil edecektir.
- 3- Afet İşleri Genel Müdürlüğü 2003 yılında “ Evini Yapana Yardım ” uygulaması ile 77 m2 lik konut yapımı için tip proje uygulaması ile kendi konutunu yapana 17 milyar yardım yapmıştır. Depremzedeler bu yöntem ile 3500 konut yapmış olup uygulamadan çok memnun olmuşlardır. Ancak daha sonra Yapı İşleri Genel Müdürlüğü nedense bu uygulamadan vazgeçmiş ve aynı projeyi konut başına

ortalama 39 milyar TL'ye ihale etmiştir. (En yüksek ihale bedeli 42 milyar TL'dir.) Tabii ki bu uygulama da söylemeye gerek yok kuşkusuz davetiye yöntemi ile yapılmıştır. Bu yöntem ile yaptırılan konut sayısı 1314 dir. Aynı proje ile aynı mahiyetteki konutu vatandaş kendisi 17 milyar TL'ye yapmış Yapı İşleri Genel Müdürlüğü ise ortalama 39 milyar TL'ye yaptırmıştır. Bu uygulama ile konut başına fazla maliyet 22 milyar TL'dir. 1314 konuttaki toplam fazla maliyet ise 28 trilyon 908 milyar TL'dir.

4- Bunların yanında davetiye yöntemi ile yaptırılan konutlar sözleşmeye aykırı olarak inşa edilmiş olup şu aykırılıklar saptanmıştır. Bu nedenle doğan zararın da trilyonları bulduğu söylenebilmektedir.

A) Toplu konut alanındaki ara yollara sıcak asfalt yapılması davetiye yöntemi ile yapılmış ancak yapımcı firma zemin altyapısı olmadan, zemin sıkıştırılmadan çamurun üzerine sathi asfaltı adeta serpiştirdiğinden, asfalt kaplama 2 ay içinde sökülmüş ve yollar çamur içindedir.

B) Sözleşmede açıkça yazıldığı halde yükleniciler yapılan konutların bulunduğu alanda çevre düzenlemesi yapmamış, çim ekmemiş, göstermelik olarak diktiği ve bakımını üstlendiği ağaçlar kurumuş ve konutların çatıları akmakta olup, kiremitler kısmen sökülmüştür. Konutların su basmanları yüksek yapılmadığı için konutlar tabandan nem almakta ve iç tabana kaba inşaat zeminin üzerine ahşap taban kaplaması yapıldığı için tabandan da nemlenme başladığı görülmektedir.

C) Konut alanının dışına yapılması gereken arıtma tesisi konutların içine yapılmış olup arıtma yapılmadığı gibi arıtma bağlantısı hemen yakındaki DSİ kanalına bağlandığı için iki kurum arasında bir dava sürmektedir.

D) TOKİ zaten yüksek bedellerle ihale ettiği konutların inşaatına başlamadan önce ihale bedelinin %5 kadar miktarı yüklenici firmalara ödeyerek adeta bu firmalara yapımda ayrıca ekonomik destek sağlamıştır.

E) Yüklenici firmaların sözleşme gereği yapması gerekip de yapmadıkları işlerin tamamlanması ve hatalı yapılan işlerin düzeltilmesi için yapılacak harcamaların da yaklaşık 5 trilyon TL olacağı düşünülmektedir.

Deprem konutlarını EEY yöntemi ile vatandaşın kendisinin 17 milyar TL'ye yapabilmesi, ancak TOKİ'nin 38 milyar TL'ye Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün 39 milyar TL'ye imal etmesi ve bu bedellerin depremzede vatandaşlar tarafından ödenecek olması vatandaşlar arasında huzursuzluğa neden olmuş ve vatandaşlar aradaki farkı ödemeyeceklerini açıkça söyler hale

gelmişlerdir. İlk taksidin ödeneceği tarih olan Haziran 2006'da çok büyük sıkıntılar yaşanacaktır. Bir konutun 17 milyar TL'ye mal edildiği açıkça görüldüğünden konut verilen her vatandaştan 17 milyar TL tahsil edilmesi fazla kısmın tahsil edilmemesi için gerekli yasal düzenlemenin biran önce yapılması gerekmektedir.

SONUÇ : TOKİ'nin yaptırdığı konutların yapımındaki fazla ödeme olan 12 trilyon 288 milyar TL, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nün yaptırdığı konutların yapımındaki fazla ödeme olan 28 trilyon 908 milyar TL ve eksik ve hatalı yapım nedeniyle sarfi gereken yaklaşık 5 trilyon TL'nin toplamı ile 46 trilyon 196 milyar TL Bingöl'lü vatandaşlarımızın cebinden çıkıp bazılarının haksız kazanç elde etmesine neden olmuştur. Bu konuların mevcut hükümet tarafından da araştırılarak sorumluların ortaya çıkarılması ve gereğinin yapılması gerekmektedir.

Ancak üzülerken görmekteyiz ki bazı bakanlar deprem konutlarının yapımında hiçbir yolsuzluğun ve hiçbir imalat hatasının ve eksikliğinin olmadığını görsel ve yazılı basında açıkça beyan etmektedirler. Hükümetin bu tutumu da, yapılan bu yolsuzlukların üzerine gidilmeyeceğini ve yapanın yanına kar kalacağı göstermektedir.

Biz komisyon olarak, deprem konutlarının yapımında büyük yolsuzluklar yapıldığını, devletin büyük zarara uğratıldığını ve bazı gerçek ve tüzel kişilerin haksız kazanç sağladığını açıkça belirtiyor ve hükümetin bu işin üzerine gitmesini ve sorumlularının bir an önce ortaya çıkarılarak gereğinin yapılmasını şiddetle talep ediyoruz. Hükümet gereğini yapsın yada yapmasın Cumhuriyet Halk Partisi bu işin sonuna kadar takipçisi olacak, işin peşini bırakmayacak ve sorumluların ortaya çıkartılıp yasal gereğinin yapılması için çaba sarfedecektir.

Ankara , 28 Mart 2005

Yılmaz KAYA
CHP İzmir Milletvekili

Kemal KILIÇDAROĞLU
CHP İstanbul Milletvekili

Mehmet KARTAL
CHP Van Milletvekili

Nadir SARAÇ
CHP Zonguldak Milletvekili